

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Stockholm 22 augusti 2019

Dnr: KVA/2019/224/76

Göran K. Hansson/hs
Ständig sekreterare
Telefon: 08 - 673 95 00
E-post: helene.sundstrom@kva.se

Formas
(svar via webbformulär)

Yttrande om Strategisk agenda för det nationella forskningsprogrammet för livsmedel, dnr 2019-02159

Kungl. Vetenskapsakademien hade fått inbjudan att svara på remiss beträffande *Strategisk agenda för det nationella forskningsprogrammet för livsmedel*. Yttrandet lämnades in via webbformulär i form av enkätsvar 22 augusti 2019. Underlag till yttrandet fanns att hämta via länk till Formas.

Synpunkter på övergripande utformning av centrala teman

Man kan överväga att göra temana tydligare, dels genom att modifiera/kondensera titlarna, dels genom att slå ihop tema 1 och 5 som tydligt överlappar varandra. Förslag:

Tema 1: Miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion

Tema 2: Mat för hälsa

Tema 3: Måltid och matvanor ur ett socialt perspektiv

Tema 4: Säker och spårbar livsmedelsförsörjning.

Är Tema 1: Nya lösningar för en miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion, relevant?

Ja

Kommentarer på Tema 1:

Mot bakgrund av den högaktuella samhällsdebatten om potentiell klimatkris är givetvis Tema 1:s problemställningar högst relevanta. Eftersom hållbarhet är ett nyckelbegrepp i forskningsagendan är det värdefullt att begreppet konkretiseras. Det är ett starkt positivt laddat begrepp, men i begreppet finns potentiella målkonflikter som kan vara värdefulla att lyfta. Det är viktigt att detta tema går hand i hand med Tema 2, som relaterar till matens roll för hälsan. Här behöver mätsystem utvecklas som båda inkorporerar miljöpåverkan och hälsopåverkan, och som kan ställas mot ekonomiska vinster. Nya produkter/praktiker som är starka i alla dessa tre avseenden är de som har en framtidspotential.

Är Tema 2: God mat för hälsa och välbefinnande, relevant?

Ja

Kommentarer på Tema 2:

Omställningen av livsmedelsproduktionen drivs av två likvärdiga krav:

1. att stärka miljön för att säkra drägliga livsbetingelser (och i längden säkra planeten fortbestånd), och
2. för att förbättra folkhälsan.

Dessa två krav behöver harmonieras. Kostfaktorer tillhör de viktigaste påverkbara bakgrundsvariablerna avseende folksjukdomar som hjärt-kärlsjukdomar, cancer, fetma, diabetes mellitus Typ 2 (se exempelvis senaste Global Burden of Diseases-rapporten i Lancet

2019 som fokuserar på kostens roll för hälsa (Health effects of dietary risks in 195 countries 1990-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Diseases Study 2017).

Bakgrundsteckningen kan nertonas något, särskilt utsagan om att vi ser en "ökad ohälsa i befolkningen". Totalt sett förbättras hälsan men den viktigaste begränsande faktorn för en snabbare utveckling är kvarstående "dåliga" matvanor. Här kan behovet av att genomföra regelbundna högkvalitativa matvaneundersökningar som kan samköras med sjuklighets- och dödlighetsdata konkretiseras. I övrigt är problembeskrivningarna relevanta.

Är Tema 3: Maten, måltiden och konsumenten, relevant?

Ja

Kommentarer på Tema 3:

Här lyfts förtjänstfullt konsumentens perspektiv. Värdefullt att lyfta behovet av beteendevetenskaplig forskning för att förstå konsumentagerande och hur mat-trender skapas och vidmakthålls.

Likaså är det värdefullt att lyfta behovet av att utvärdera och beforska samhällsliga åtgärder (t.ex. beskattning) för att leda matkonsumtionen i en mer hälsosam riktning.

Är Tema 4: Innovativ, spårbar och säker mat, relevant?

Ja

Kommentarer på Tema 4:

Tema 4 lyfter främst konsumentens behov av spårbar och säker mat vilket också svarar mot ökade förväntningar från allmänheten. Här borde dessutom behovet att diskutera betydelsen av genteknik, växtförädling och GM, och dess innovativa potential för svensk livsmedelsindustri lyftas.

Är Tema 5: Vägen till ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem, relevant?

Ja

Kommentarer på Tema 5:

Frågeställningarna i Tema 5 är relevanta men överlappar tydligt de som beskrivs under Tema 1. Tema 1 och 5 föreslås att slås ihop för att göra alla temana mer distinkta. Se synpunkter på övergripande utformning.

I detta sammanhang bör livsmedelsindustrins möjlighet att producera industriella produkter som t.ex. fibrer och smörjoljor diskuteras. Detta kan leda till ekonomiskt mer hållbara "växtföljder" och betyda nya/alternativa utvecklingsområden för jordbrukssektorn utanför den egentliga livsmedelsproduktionen.

Behovet av att introducera AI, analyser av Big Data och digitaliseringens möjligheter för att ge förutsättningar för svensk livsmedelsproduktion att nå en tätposition behöver lyftas.

Beslut i detta ärende har fattats av ständige sekreteraren efter förberedande arbete av Kungl. Vetenskapsakademiens nationalkommitté för nutrition och livsmedelsvetenskap.

Göran K. Hansson
Ständig sekreterare